

Вище викладене дозволяє сформулювати висновки. Установлено, що теорії управління різними способами впливають на власне соціальну роботу, а також на управлінські рішення, які приймаються у соціальній сфері. Аналіз наукової літератури засвідчує, що керівники служб соціальної роботи мають володіти відповідними знаннями про взаємозв'язок між мотивацією та ефективним управлінням.

Спроба аналітичного огляду трьох теорій менеджменту та їхнього потенційного впливу на процес управління соціальною роботою окреслює перспективи подальших наукових розвідок: обґрунтування механізмів розуміння і вправного використання діалектичної природи мотивації працівників, управління установою і лідерством.

Список використаних джерел

1. Cahn K. Social Work Management and Leadership: Managing Complexity with Creativity // *Administration in Social Work*, 2021. № 37:4. pp. 433–434. URL: <https://www.researchgate.net/publication/270861879>
2. Downes P. Complexity in social work // *International Journal of Emotional Education*, 2018. № 10(2). pp.167–168. URL: <https://www.routledge.com/Complexity-and-Social-Work/Ewijk/p/book>
3. Hoppe O. A critical review of Maslow's hierarchy of needs // *Administration in Social Work*, 2021. № 39:2. pp. 101–114. URL: <https://www.researchgate.net/publication/230851479>
4. Kapur R. Management of day-to-day organisational human relations: a Henri Rey perspective // *Psychoanalytic Psychotherapy*, 2017. № 31(1), pp.21–36. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02668734.2017.1285346>

Галина Лещук

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Марія Василик

магістрантка освітньої програми «Соціальна педагогіка»
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль

НАПРЯМИ ТА ВИДИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПЕДАГОГІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті схарактеризовано напрями соціально-педагогічної роботи з педагогічним колективом. Окреслені основні види соціально-педагогічної

роботи. Схарактеризовано форми роботи соціального педагога з членами педагогічного колективу. Проаналізовано переваги та недоліки різних видів та форм роботи з педагогічним колективом закладу загальної середньої освіти.

Ключові слова: соціально-педагогічна робота, педагогічний колектив, заклад загальної середньої освіти.

У своїй роботі з педагогічним колективом соціальний педагог використовує такі види діяльності як: діагностика, консультування, корекційно-розвивальна, просвітницька діяльність, виступи на педагогічних радах і методоб'єднаннях, лекторіях для вчителів, індивідуальні консультації, психолого-педагогічні консилиуми, консультативна робота соціального педагога з вчителями. Кожен із цих видів роботи має свою специфіку в роботі саме з педагогами. Найбільше уваги приділяється просвітницькій діяльності, далі йде консультування, психодіагностика та корекційно-розвивальна робота знаходяться орієнтовно на одному рівні.

Просвітницька діяльність. Психопрофілактичній і просвітницькій роботі з учителями надається велике значення, адже їх ставлення до цієї роботи та участь в ній суттєво впливають на результати подальшої роботи у загальноосвітній школі, а зокрема із дітьми. Робота соціального педагога з учителями може будуватися у двох площинах. Перша – ставлення до них як до фахівців. У цьому випадку задача спеціаліста полягає в тому, щоб поновити їхні педагогічні та психологічні знання та вміння використовувати ці знання на практиці, допомагати у психологізації навчально-виховного процесу, залучати вчителі до співробітництва у психопрофілактичній та просвітницькій діяльності. Друга площина – вчителі як безпосередні суб'єкти навчально-виховного процесу. Соціальний педагог має стежити за їхнім психологічним станом, навчати саморегуляції, сприяти особистісному зростанню.

В цілому, просвітницька робота передбачає такі важливі моменти:

- пропаганду діяльності психолого-педагогічної служби;
- ознайомлення педагогів із психолого-педагогічними знаннями, які відповідають їх актуальним потребам і запитам;
- вибір таких форм просвіти, які полегшують і приймання психологічної інформації, викликають інтерес до психолого-педагогічних знань, формують потребу пристосуватися до них у житті [1].

Традиційні форми роботи з учителями подібні до форм роботи з батьками, але мають інше змістове наповнення.

Виступи на педагогічних радах і методоб'єднаннях, лекторіях для вчителів. Бажано, щоб виступи на педрадах планувалися заздалегідь і

доповнювали перспективний план навчально-виховної роботи школи на рік, а також плани методоб'єднань. Протягом навчального року може змінитися необхідність у спеціальному висвітленні конкретної проблеми – тоді теми виступів та їхній зміст коригуються соціальним педагогом. Виступ або лекція мають ознайомити вчителів із необхідними знаннями з педагогіки та психології і показати, як їх можна використати на практиці.

За змістом виступи й лекції можуть бути присвячені особливостям того чи іншого віку учнів, розгляду психофізіологічних та психогігієнічних факторів, які впливають на навчання. У виступах та лекціях необхідно враховувати специфіку школи [4].

Виступаючи на педрадах або методоб'єднаннях, необхідно наводити дані, отримані в ході дослідження чи іншого питання в школі. Бажано, щоб у своїх виступах соціальний педагог приділяв увагу науковій організації праці вчителів, питанням підтримки їх психічного здоров'я (зняття напруги, стресів) тощо.

Індивідуальні консультації. Вони проводяться з учителями для спільного розв'язання міжособистісних конфліктних ситуацій з питань розвитку класу як групи, допомоги в розумінні конкретних учнів і т. д. Соціальний педагог має проводити консультації з адміністрацією школи, з класними керівниками та з учителями (якщо у цьому є необхідність). Консультації проходять у формі рекомендацій – як усних, так і письмових.

Ознайомлення з психологічною та соціально-педагогічною літературою. Виступам на педрадах і методоб'єднаннях та консультаціям мають передувати виставки рекомендованої педагогічної та психологічної літератури з питання, що розглядається. Практикується оформлення постійно діючої виставки нової психологічної та соціально-педагогічної літератури. Якщо немає можливості виставляти книжки, можна скласти літературу з короткими анотаціями змісту кожного рекомендованого видання й вивішувати ці списки на дошці оголошень в учительській.

Психологічне методоб'єднання. Назва цієї форми роботи умовна. Суть її полягає в тому, що за власним бажанням систематично збираються разом ті вчителі, чий інтерес до педагогіки та психології є більш глибоким. На таких зборах можна навчати, наприклад найпростіших методів психодіагностики, проведенню нескладних психогімнастичних вправ, профілактичних виховних годин для учнів, психологічно доцільної побудови уроків, навичок саморегуляції [1].

Психолого-педагогічні консилиуми. Консилиум являє собою збори, на яких вчителі, соціальні педагоги, психологи та інші зацікавлені фахівці (можливо, медики, інспектори у справах неповнолітніх тощо) радяться з приводу проблемної, нестандартної чи важкої ситуації, що пов'язана з конкретною дитиною чи класом. У ході всебічного аналізу ситуації

ставиться діагноз та намічаються шляхи розв'язання проблеми. Присутність на консиліумі дитини чи групи дітей, з приводу яких радяться, залежить від ситуації [2].

Консультативна робота соціального педагога з вчителями. Консультування вчителів соціальним педагогом може проводитися у таких напрямках:

1. Консультування з питань розробки методик навчання з урахуванням педагогічних та психологічних вимог, що відповідають віку, рівню розвитку й реальним можливостям та потребам школярів (зміст і методична побудова курсів).

2. Консультування із приводу проблем навчання, поведінки, взаємодії учнів. Ініціаторами такого консультування можуть виступати й соціальний педагог і вчитель. При цьому, якщо взаємини соціального педагога й педагога рівноправні, обидві ситуації рівноцінні, якщо ні, то ситуація, у якій ініціатором є соціальний педагог, малоперспективна, тому що тоді він виступає в них або з позиції тиску, або з позиції прохача.

3. Педрада (консиліум) як напрямок роботи соціального педагога дуже важливий, тому що дає об'ємну картину стану дитини або класу, дозволяє виробити загальну лінію відносин до дитини, на педраді відбувається обмін знаннями. У такий спосіб спеціаліст і педагог створюють ситуацію рівноправного співробітництва, загальної відповідальності. Крім того, спільне психолого-педагогічне рішення проблем дитини дає й навчальний ефект.

4. Соціально-посередницька робота соціального педагога з приводу конфліктів, що виникають у педагогічному процесі.

5. Психологічна та педагогічна освіта педагогів, що включає створення умов, у яких вони можуть одержати відомості, що їх цікавлять, по ефективній організації предметного навчання школярів, надання відомості і ці допомагають педагогам усвідомити себе як педагога і втілення знань у їхню практичну діяльність [3].

Перелік тестів, що використовуються соціальним педагогом при роботі із учителем як клієнтом:

- оцінка професійної діяльності педагога;
- оцінка психологічних особливостей;
- оцінка професійної спрямованості;
- оцінка агресивності;
- оцінка здатності до емпатії;
- оцінка самоконтролю в спілкуванні (чи вмієте вислухати), рівня товарищескості, карта комунікативної діяльності;
- оцінка способів реагування в конфлікті;
- діагностика самооцінки;

- оцінка бар'єрів педагогічної діяльності (здатність до саморозвитку, виявлення факторів, що перешкоджають розвитку);
- оцінка здатності до господарської діяльності;
- оцінка психологічного клімату в педагогічному колективі.

Професійна компетентність соціального педагога вимагає застосування сучасних, різноманітних, ефективних методів і прийомів роботи з педагогами на різних етапах їх професійного становлення, потребує постійного підвищення рівня професійної соціально-педагогічної майстерності, впровадження новітніх соціально-педагогічних технологій.

Список використаних джерел

1. Колесникова О.В. Щодо проблем організації соціально-педагогічної роботи в загальноосвітній школі. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2005. № 3. С. 58–68.
2. Настільна книга соціального педагога (нормативно-правове забезпечення діяльності) / упоряд. Ю.А. Луценко, В.Г. Панок. К.: Білоцерківдрук, 2011. 308 с.
3. Письмак Л.Л. Організація роботи соціального педагога. К.: Редакція загально-педагогічних газет (Бібліотека «Шкільного світу»), 2014. 128 с.
4. Сорочинська В.С. Організація роботи соціального педагога: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 198 с.

Галина Лещук

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Ганна Прокопчук

магістрантка спеціальності «Соціальна робота»
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ СІЛЬСЬКОГО СОЦІУМУ

У статті розкрито специфіку роботи соціального працівника в умовах сільського середовища. Окреслені основні напрями соціальної роботи. Схарактеризовано соціально-психологічні фактори, які необхідно враховувати при активізації соціальної роботи на селі.

Ключові слова: сільський соціум, напрями соціальної роботи, сільська громада, соціальні проблеми.